

Hjortevildtforvaltning anno 2016

Tekst: Mads Flinterup, Danmarks Jægerforbund

Meget af debatten i 2016 er gået på behovet for en øget andel af ældre hjorte i bestandene. En anden debat har været centreret omkring virkemidlerne til at øge andelen af ældre hjorte.

NATUR: Efter Vildtforvaltningsrådet i september 2014 bad den Nationale hjortevildtgruppe om at udarbejde en ny forvaltningsmodel til at sikre målopfyldelse af rådets målsætninger fra 2004, har bølgerne gået højt blandt jægerne. En af de ting, der har stået helt centralt i jægerne interne diskussioner, er hjortene. Hvorfor har Vildtforvaltningsrådet og dermed Danmarks Jægerforbund et ønske om at sikre en naturlig køns- og alderssammensætning i bestandene af kronvildt?

Begge emner blev behandlet i Hjortevildtoversigten 2014 (Jæger 9/2014 s. 46-60). Med hensyn til kønsforholdet skal det her blot kort opsummeres, at jo større andel af handyr i en bestand – desto mindre produktion i bestanden. Da hjortevildtgruppernes indrapporteringer klart viser, at bestandene vokser, og enkelte steder er bestandene endog langt over bæreevnen, så er der kraftigt belæg for, at jægerne ikke formår at skyde tilvæksten. Ved at øge andelen af handyr kan man i hvert fald bremse tilvæksten. Eneste løsning på at øge handyrandelen i en bestand, hvor man ikke formår at nedlægge tilvæksten, er ved at begrænse jagttrykket på handyrene.

Hvorfor er hjortenes alder afgørende?

For at kunne øge andelen af handyr i vore hjortevildtbestande, er det således afgørende, at flere hjorte bliver ældre. Det er dog ikke den eneste grund til at fokusere på hjortens alder. Har man mulighed for at følge en hjorts udvikling fra fødsel til alderdom, vil man rent visuelt være vidne til en fysiologisk ændring af utrolige dimensioner. Dette er ikke noget unikt for hjor-

tevildt, men går igen for alle pattedyr – også mennesket.

Et krondyrs skelet er fuldt udviklet i to til tre års alderen. Det er også ved denne alder, at et hundyrns krop er fuldt udviklet. En hinds kropsvægt øges ikke nævneværdigt efter det fjerde leveår (forudsat hun sætter kalv). Markant anderledes forholder det sig med hjorten, idet hjortens produktion af hanligt kønshormon forsat stiger med alderen, så stiger vægten også som funktion af alderen. Rapporten "Bæredygtig Kronvildtforvaltning" viser, at denne vægtkulmination på Djursland indtræder allerede ved fire års alderen, i Oksbøl ved syv års alderen. Erfaringer fra Skotland og Tyskland viser til-

svarende udvikling i kropsvægt som funktion af alder. I begge lande er tilvæksten udtalt frem til fem til syv års alderen. I meget grundige østtyske studier, hvor adskillige kropsmål er registreret på et stort antal hjorte, kan det påvises, at hjortene faktisk først når deres maksimale størrelse ved 11-12 års alderen. Hvorfor denne sene kropskulmination?

Kronvildt er polygam, hvilket vil sige, at en hjort parrer flere hinder. Hvem der har adgang til at beslå hvilke og hvor mange hinder afgøres ved brunstkampe mellem hjortene. Disse kampe vindes af de stærkeste hjorte. Ren fysisk kamp mellem hjorte forekommer ikke så ofte, idet de fleste tvister afgø-

Denne 12-ender var 7 år, havde en stanglængde på 92 cm og geviret vejede 7,5 kg.

Denne 12-ender var 6 år, havde en stanglængde på 92 cm og en gevirvægt på 6,6 kg.

res ud fra en styrkeprøve uden fysisk kontakt. Hjortens fysiske fremtoning spiller en rolle, idet en stærk hjort ikke så ofte udfordres som en svag hjort. Ved fysisk kamp er kropsstørrelsen naturligvis en afgørende faktor. Alt dette betyder, at unge hjorte ikke har hverken mental eller fysisk styrke til at gøre sig gældende i brunsten. Først som udvokset vil den kunne gøre sig gældende. Det betyder i de skotske studier, at hjortene faktisk først er aktive på brunstpladserne i fem års alderen. Den indbyrdes konkurrence gør, at ikke alle hjorte er stærke nok til at tilkæmpe sig hinder. Således viser studier, at op mod halvdelen af de hjorte, som bliver gamle nok til at deltage i kampen om hinderne, aldrig bliver fædre. Og mindre end 10 % af de hjorte, som når alderen til at tage aktiv del i brunsten, bliver fædre til størstedelen af kalvene. Derimod bliver enhver fertil hind beslægtet. Den naturlige selektion hos kronvildt er således betinget af stor indbyrdes konkurrence mellem hjortene.

I bestande med en lav andel af handyr er der ringe konkurrence mellem hjortene. I bestande med få ”mellemaldrende” og ingen gamle hjorte kommer unge hjorte og svage mellemaldrende hjorte til at sprede deres gener mere, end det ville være tilfældet i en naturlig bestand. Hjortens alder er med andre ord afgørende for en naturlig bestandsudvikling.

15 jyske hjorte

I Jylland er der blevet samlet kæber ind fra en række hjorte i løbet af sæsonen 2015/16. I alt 15 kæber er blevet indsamlet sammen med gevirmål og skyttens egen vurdering af alder. Størstedelen af de nedlagte hjorte er ind-

samlet i det tælleområde, som den vestjyske hjortevildtgruppe benævner Gl. Ulborg. Data for de 15 hjorte fremgår af tabel 1. Ti af disse hjorte er indleveret med fortænder, som er aldersbestemt via samme metode som ved materialet fra Djursland i projekt Bæredygtig Kronvildtforvaltning. På de resterende fem kæber er alderen vurderet via tandsliddet. Dette er gjort ved hjælp af samme metode, der er anvendt på materialet fra Oksbøl – ligeledes i projekt Bæredygtig Kronvildtforvaltning.

Flere ting er værd at bemærke ved disse 15 hjorte. Det er bemærkelsesværdigt, hvor godt skyttens forventning til alder stemmer overens med den faktiske alder. I 11 ud af 15 tilfælde har skyttens forventning være +/- 1 år fra den bestemte alder. Om skyttens forventning om alder først er dannet efter nedlæggelse vides ikke, men det viser i hvert fald, at hjortejægerne faktisk har en god forståelse for hjortens alder. En anden ting, som også er værd at hæfte sig ved, er at kun to ud af de 15 hjorte rent faktisk har nået den målalder, som Vildtforvaltningsrådet har sat op. Alle indleverede hjorte er nedlagt i området, hvor jagttid er eneste styring af forvaltningen. Dog skal det siges, at de to nordjyske hjorte begge kommer fra Thy og Han- ➤

Tabel 1: viser gevirmål og alder på 15 indsamlede jyske hjorte

Forvaltningsområde	Ender	Stanglængde (cm)	Gevirvægt (kg)	Skyttens vurdering af alder	Bestemt alder
Vestjylland	10	93	5	6	5
Vestjylland	11	90	5,8	5	6
Vestjylland	8	85	4,5	5	6
Vestjylland	12	85	4,6	5	9-10*
Vestjylland	13	94	5,8	5	4-5*
Vestjylland	12	89	4,7	5	4-5*
Vestjylland	13	97,5	4,9	6-7	10-12*
Vestjylland	12	87	4,5	4	4
Vestjylland	10	71	3,9	4	3*
Vestjylland	12	92	6,6	6	6
Vestjylland	14	105	8,7	10-12	7
Vestjylland	13	96	6	6	6
Midtjylland	12	85	4	4	6
Nordjylland	15	115	9,8	8	7
Nordjylland	12	92	7,5	6	7

Hjorte hvor bestemt alder er mærket med (*) har været indleveret uden fortænder. De er bestemt via tandslid af personale fra NST, Blåvandshuk.

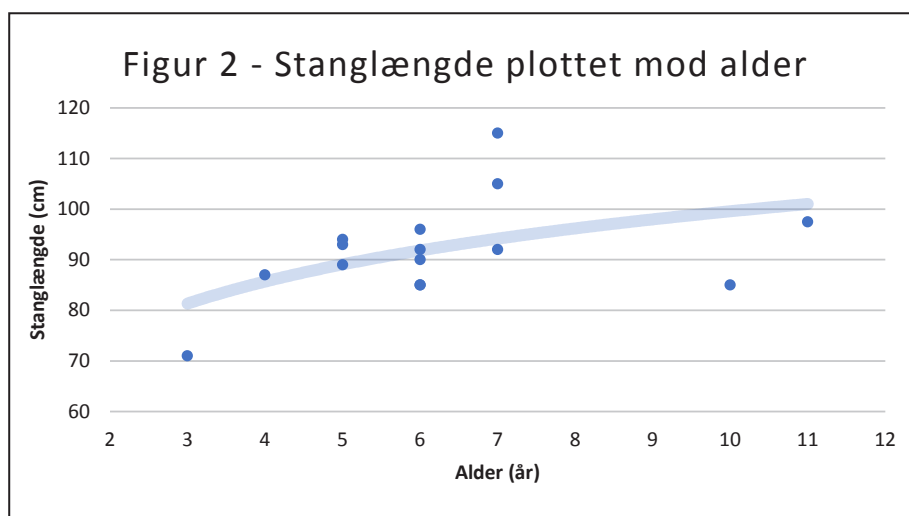
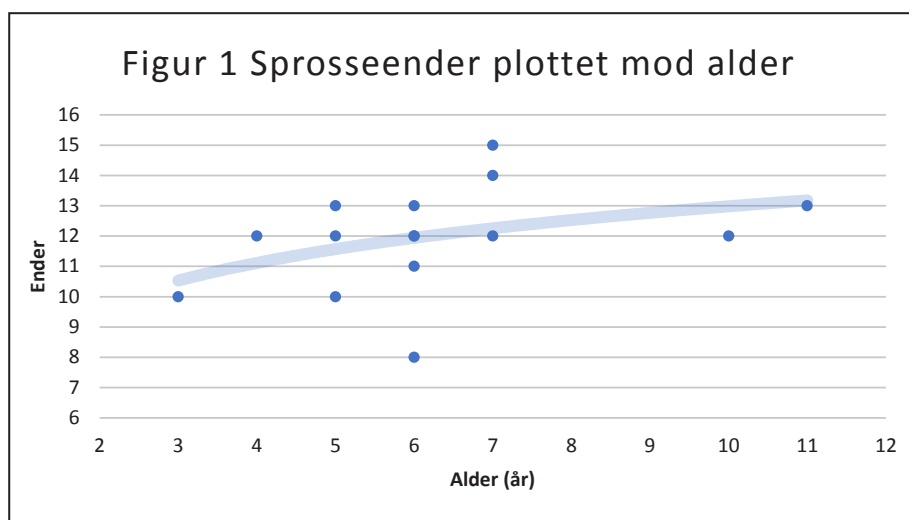
De resterende hjortes alder er bestemt via tandsnit i Norge. Takket være hjælp fra Lars Haugaard, Institut for Bioscience, AU, DCE.

➤ herred området, hvor staten ejer store arealer. På disse statsejede arealer er afskydningen af hjorte holdt nede på én pr. ca. 500 ha.

Om de 15 hjorte her er en repræsentativ stikprøve, det er naturligvis tvivlsomt pga. det beskedne antal. Ses der på de to hjorte, som begge er vurderet til at have nået en alder, som er med til at sikre opfyldelse af Vildtforvaltningsrådets målsætning, så har disse hjorte ikke voldsomt tunge gevirer. En forklaring kan naturligvis være, at begge hjorte er så gamle, at de er på retur. Da tilgængelige studier over gevirvægte (målt på kastestænger) viser, at hjortens gevirvægt topper i 8-12 års alderen, er det næppe tilfældet. En anden forklaring kunne derfor være, at disse to hjorte netop har haft held til at blive gamle, idet de har været sammen med hjorte med større og derfor mere eftertragtede gevirer, når de i deres livsforløb har givet jægere mulighed for at nedlægge dem.

Geviret som forvaltningsparameter?

Et af de værktøjer, der har været forsøgt anvendt i den hidtidige forvaltning, har været jagttidsafgrænsning ved hjælp af sprosefredning. I den vestjyske gruppe indførte man fredning af hjorte mellem spidshjort og

Fremtidens forvaltning

I juni måned afgav Vildtforvaltningsrådet indstilling til Miljø- og Fødevarerminister Esben Lunde Larsen (V) om, hvorledes rådet ønsker den fremtidige forvaltningsramme for kronvildtet. I august måned er der blevet arrangeret en høring i Folketinget omkring samme emne.

I den løsning, som Vildtforvaltningsrådet har indstillet, og hvor Jægerforbundet har taget forbehold for arealkravet, lægges der op til en drastisk afkorting af jagttiden på hjorte ældre end spidshjorte. Den maksimale jagttidslængde er indstillet til at være seks uger.

Eneste reelle styringsværktøj af jægerens afskydning er dog arealkravet på én hjort pr. påbegyndt 100 ha. Uden dette arealkrav vil en afkorting af hjortens jagttid, fra nu maksimalt fem måneder til fremtidigt kun seks uger, ikke per automatik betyde et reduceret jagttryk. Uanset hvorledes fremtidens forvaltning af kron- og senere dåvildt bliver, så er det afgørende, at jægerne ændrer adfærd, således der sikres en opfyldelse af Vildtforvaltningsrådets målsætning om at sikre bestande, der er naturligt sammensatte med hensyn til både køn og alder.

ulige tiender i perioden 1/9-15/10. Senere har man i den midtjyske gruppe valgt at totalfredede alle hjorte mellem spidshjort og ulige tiender. I figur 1 er antallet af sprosser plottet mod de 15 hjortes alder. På den baggrund må det siges at være vanskeligt at opstille en sprosefredning, der sikrer en højere overlevelse af hjorte mellem deres tredje og niende leveår. Eneste gangbare fredning på baggrund af geviret ville vel sagtens være en formulering i retning af: Hjorte med mere end x-sprosser er fredet. Herved vil hjorte, som har flere sprosser ikke blive skudt og dermed blive ældre.

Antallet af sprosser lader sig relativt nemt definere ved at tælle. Geviret har også andre parametre, men disse lader sig næppe så nemt afgøre i felten. Dog kan man overveje både stanglængde og gevirvægt som en anden form for en gevirbaseret fredning. I figur 2 er de 15 hjortes stanglængde plottet mod alder. I figur 3 er hjortenes gevirvægt plottet mod alder. Det ses ret tydeligt, at nogle hjorte meget

Denne ulige 12-ender var 6 år, havde en stanglængde på 90 cm og en gevirvægt på 5,8 kg.

tidligt får imponerende gevire, hvormod andre hjorte selv i relativ sen alder har et mindre gevir. Geviret kan således ikke benyttes til at opstille fredningen, der sikrer en højere overlevelse af hjorte fra deres tredje til niende leveår, medmindre altså formuleringen skal være hjorte med stang-

længde over x cm eller gevirvægt over y kg er fredet.

Udfordringen er reelt, at så mange jægere gerne vil nedlægge et stort flot trofæ. Det betyder, at der vil være et (for) stort jagttryk på netop de hjorte, som er tættest på at indfri målalderen. mf@jaegerne.dk

AURORA JAGTREJSER DIN JAGTREJSEPARTNER

Bukkebussen til Polen 2017

kører 11.-15. maj og 4.-8. august • 4 dages jagt og ophold med fuld forplejning • Ophold i dobbelt værelse, jagtføring 1:1 • Buskørsel Danmark/Polen t/r **kr 5.650,-**

Hjortejagt i Polen

• Inkl. kronhjort optil 5 kg, 4 jagtdage
I alt **kr 12.950,-**
Forhør om mulighed for bustur 20.-25. sep. 2016

Polen graderet fastpris drivjagt 20-24. november

• Inkl. 4 kronhjorte optil 5 kg for gruppen. INKL. i alt optil 50 stk. vildt **kr 12.550,-**

Hundrysjagt Polen

Inkl. 10 råer og lam. 3 dages ophold i dobbeltværelse. Jagtføring 1:1. I alt **kr 6.450,-**

Slovenien gemsejagt

• 4 opholdsdage i jagtlytte • 3 jagtdage m. pürsch og ansitz • Jagtføring 1:1. I alt **kr 5.450,-**

Polen 5 bukke uanset størrelse

3 dages jagt med fuld forplejning • Ophold i dobbeltværelse, jagtføring 1:1
Pris pr. jæger **kr 13.450,-**

Sydafrika super farm

• 6 opholdsdage i dobbeltværelse • fuld pension under opholdet • 5 jagtdage, jagt 1:1 • 3 dyr inkl. i pakken valgbar imellem (Impala, Warthog, Blesbuck, Duicker, Steenbuck, Springbuck). Helt fantastisk billige trofæpriser **kr 11.450,-**

Tjekkiet jagt på muflon

3 dages jagt og ophold i dobbeltværelse al transport i reviret under jagten
Pris pr. jæger **kr 3.650,-**
Muflon optil 59,99 cm **kr 6.950,-**
Muflon 60-70 cm **kr 10.990,-**
Muflon 70-80 cm **kr 16.750,-**
Muflon 80-110 cm **kr 24.990,-**

Canada Sortbjørne jagt grupperejse 4-12. juni 2017

8 rejsedage, 6 jagtdage, modtagelse i Smithers • Inkl. trofæafgift for 1 sortbjørn, jagtføring 2:1 • Ophold med fuld forplejning • transfer fra Smithers jagtområdet t/r og i jagtområdet • feltpræparation af trofæet,
Pris pr. jæger **CAD 5.090**
(+ ikke inkl. forhør nærmere)

Spanien Monteria 20.-23. januar 2017

• Mulighed for afskydning af ca. 220 hinder/kalve, dæer/dåkalve, muflon får/lam, vildsvin +/- 15 %.
• 3 dages ophold, på hotel i dobbeltværelse • 2 jagtdage på Monteria med varighed af ca. 4 timers jagt pr. dag • spansk jagtlicens, transfer fra Malaga til jagtområdet t/r • Pris i alt pr. jæger ved 20-22. deltagere **kr. 20.990,-**

Sydafrika Special pakke hvis der skydes 4 trofædyr:

7 opholdsdage i dobbeltværelse • fuld pension under opholdet • 6 jagtdage, jagt 1:1
Specialpris **kr. 6.450,-**

Sydafrika pakke:

Inkl. 1 bøffel Hard Boss + 1 bøffel Cow + 1 Impala + 1 warthog • 6 opholdsdage i dobbeltværelse • 5 jagtdage • Jagtføring 1:1 • Full pension • Alle drikkevarer er inkluderet • Transport i jagtrevir • Transfer
Pris pr. jæger. **\$ 10.950**

tlf. 2345 2694 www.aurorajagtrejser.dk

Figur 3 - Gevirvægt plottet mod alder

